ANADOLU UNIVERSITY | GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
AJESI
ANADOLU JOURNAL OF EDUCATIONAL SCIENCES INTERNATIONAL

DOI: 10.18039/ajesi.1673293

Source, Target and International Cultural Elements in German Textbooks [1]

Merve ATLIHAN DERTLİ[2], Gönül KARASU[3]

Date Submitted: *10.04.2025* ***Date Accepted:*** *15.10.2025* ***Type:*** *Research Article*

Abstract

This study aimed to examine the cultural elements of the German textbooks that are preferred at universities and at the Goethe institute in Turkiye. The textbooks “Menschen A1” and “Motive A1” were analyzed and presented under the subtitles Source, Target and International culture in the context of cultural issues in the Common European Framework of Reference (CEFR, 2001). Since the research was based on the examination of cultural elements in two different textbooks, the study benefited from the document analysis method from a qualitative perspective. The aim is to develop foreign language learners' empathy towards both the culture of the language they learn and their own culture, to minimize the possibility of cultural conflict in countries where the foreign language is used, and at the same time to break prejudices against different cultures, increase tolerance and enable them to live together in tolerance. The findings revealed that the culture of the language being learned is the dominant element in both textbooks. While the international culture is represented in terms of the number of elements, the source culture is almost entirely absent in either book. However, the student who wish to use this learned language must be able to compare it with their own culture and express their own cultural elements in a foreign language. However, today, individuals' origins and citizenships differ due to migration. Including this reality and cultural mosaic in textbooks, in countries where the German language is spoken, will support the objective perspective. For that it is believed that including different cultures in foreign language textbooks can contribute to the variety of topics.

Keywords: Cultural elements, Foreign language teaching, German language teaching, Textbook review

Cite: Atlıhan-Dertli, M., & Karasu, G. (2025). Source, Target and International Cultural Elements in German Textbooks. *Anadolu Journal of Educational Sciences International, 15*(4), 1309-1326. https://doi.org/10.18039/ajesi.1673293

CC BY NC SA

[1] This expanded and edited article was presented as a paper at the ‘Akdeniz University International Education Congress 2022’ on 17-19 November 2022 and included in the abstract book.

[2] (Corresponding author) Lecturer, Eskişehir Osmangazi University, School of Foreign Languages, German as a foreign language, Turkiye, merveatlhan@gmail.com, https://orcid.org/0000-0002-7205-8397.

[3] Associate Professor, Anadolu University, Education Faculty, Faculty for prospective German teachers, Turkiye, gkarasu@anadolu.edu.tr, https://orcid.org/0000-0003-2875-0826.

ANADOLU UNIVERSITY | GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
AJESI
ANADOLU JOURNAL OF EDUCATIONAL SCIENCES INTERNATIONAL

DOI: 10.18039/ajesi.1673293

Almanca Ders Kitaplarında Yer Alan Kaynak, Hedef ve Uluslararası Kültürel Ögeler[1]

Merve ATLIHAN DERTLİ[2], Gönül KARASU[3]

Gönderim Tarihi: *10.04.2025* ***Kabul Tarihi:*** *15.10.2025* ***Türü:*** *Araştırma Makalesi*

Öz

Bu çalışma Türkiye'deki üniversitelerde ve Goethe Enstitüsünde tercih edilen Almanca ders kitaplarının kültürel ögeler bakımından incelenmesini hedeflemektedir. "Menschen A1" ve "Motive A1" ders kitapları Avrupa Ortak Başvuru Metni' nde (Council of Europe, 2020) yer alan kültüre dayalı öğeler bağlamında kaynak, hedef ve uluslararası kültür alt başlıkları ile incelenip ortaya konulmuştur. Araştırma, iki farklı ders kitabı içerisinde yer alan kültürel ögelerin incelenmesine dayalı olduğundan çalışma nitel bakış açısıyla doküman analizi yönteminden yaralanmıştır. Amaç yabancı dil öğrenenlerin hem öğrendikleri dilin kültürüne hem de kendi kültürlerine empati duygularını geliştirmek, öğrendiği yabancı dilin kullanıldığı ülkelerde kültürel boyutta çatışma olasılığını en aza indirgemek ve aynı zamanda farklı kültürlere yönelik ön yargıları kırmak, hoşgörüyü arttırmak ve hoşgörü içerisinde birlikte yaşayabilmeyi sağlayabilmektir. Her iki ders kitabında da baskın öge olarak öğrenilen dilin kültürüne yer verildiği tespit edilmiştir. Bunu ögelerin sayısı bakımından uluslararası kültür takip ederken, her iki kitapta da kaynak kültüre neredeyse hiç yer verilmemiştir. Oysa ki günümüzde göçler nedeniyle bireylerin kökeni ile vatandaşlıkları farklılık göstermektedir. Alman dilini öğrenen birey örtülü öğrenme ile kendi ve öteki diye tanımlanan kültürü ortak yaşam alanlarında görebilecektir. Alman dilinin konuşulduğu ülkelerde de bu gerçekliğin ve kültür mozaiğinin ders kitaplarında yer alması nesnel bakış açısına daha fazla katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Farklı kültürlerin yabancı dil kitaplarında yer alması konu çeşitliliğine de katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Alman Dili öğretimi, Ders kitabı incelemesi, Kültürel öğeler, Yabancı dil öğretimi

Atıf: Atlıhan-Dertli, M., & Karasu, G. (2025). Almanca ders kitaplarında yer alan kaynak, hedef ve uluslararası kültürel ögeler. *Anadolu Journal of Educational Sciences International, 15*(4), 1309-1326. https://doi.org/10.18039/ajesi.1673293

[1] Bu genişletilmiş ve düzenlenmiş makale 17-19 Kasım 2022 tarihinde 'Akdeniz Üniversitesi International Education Congress 2022' de bildiri olarak sunulmuş ve özet kitapçığında yer almıştır.

[2] (Sorumlu yazar) Doktor Öğretim Görevlisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Yabancı dil olarak Almanca, Türkiye, merveatlhan@gmail.com, https://orcid.org/0000-0002-7205-8397.

[3] Doçent Doktor, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi, Türkiye, gkarasu@anadolu.edu.tr, https://orcid.org/0000-0003-2875-0826.

Giriş

Dil, kültürel öğeleri içinde barındıran, tarihi süreç içerisinde toplumsal ve bireysel yaşantıları kodlayarak kuşaktan kuşağa aktaran bir sistemdir. Aksan'a (1977, s. 13) göre dil özetle çok yönlü ve gelişmiş bir dizgedir. Dil insanların birbirleriyle bildirişim kurmalarını sağlar. İnsanlar dil sayesinde düşünür, algılar, eyleme geçer, kendilerini ifade eder, konuşur, bildirişimde bulunur. Ayrıca dil ve kültür gelişen, değişen, dinamik sistemlerdir. Teknolojik gelişmelerin dil üzerinde etken olduğu ve kendi içinde bir dinamizminin olduğu da bir gerçektir (Göçer, 2012, s. 52; Köşker & Gülmez, 2018, s. 166; Öz, 2010, s. 19; Selçuk, 2019, s. 14). Bu görüşlerden yola çıkarak bireylerarası iletişim için yabancı dilin önemli bir yeri vardır. Dünyanın küreselleşmesi, farklı amaçlarla gerçekleştirilen uluslararası yolculuklar, göçler ve uluslararası ticarette görülen artış yabancı dil öğrenme gereksinimini artıran unsurlar arasında yer almaktadır. Her ne kadar dil öğretimi 19. yüzyılın sonlarına doğru çeviri odaklı gerçekleşmişse de günümüzde yabancı dil ve kültürlerarası öğrenme ağırlık kazanmıştır. Öz (2010, s. 31) kültürlerarası öğrenmenin kazanımlarını pek çok unsurla beraber hoşgörü, saygı, empati, kendini ve yabancıyı anlama-algılama ve kültürel çeşitlilik olarak ele alır. Kültürlerarası öğrenmenin temelinde ise kendini yani öz kültürü tanımak yatmaktadır.

Kültür kavramını tek bir tanım altına almak oldukça güç olsa da ortak unsurlar bulmak olasıdır. Kongar (2005, s. 38) kültürü, tanrının ve doğanın oluşturduklarının yanında insanlığın oluşturduğu her şey olarak tanımlar. Kaplan'a (2006, s. 33) göre insanoğlu doğanın verdiği ile yetinmemiş, doğayı insana hizmet edecek şekilde değiştirmiş ve geliştirmiştir. Dolayısıyla oluşturulan maddi ve manevi her şey kültür kavramı altında toplanabilir. Güvenç (2002, s. 17) ise kültürü şu şekilde tanımlamaktadır: Tür olarak insan bir araya gelerek toplumu oluşturuyor. Bu toplum dünyaya gelen bireyi içine alır, kurgular ve gelişmesini sağlar. Aksan' a (2009, s. 65) göre "bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiçbir bilgimiz olmasa, yalnızca dil bilim incelemeleriyle, bu dilin sözvarlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları edinebiliriz". Jiang (2000, s. 1, ayrıca bkz.: Çarıkcı-Kula, 2023, s. 13-19; Köşker, 2018, s. 158-161) ise dilin bütün olarak bakıldığında kültürün bir parçası olduğunu ve önemli bir role sahip olduğunu, dilin aynı anda kültürü yansıttığını ve toplumun dinamizmi ve kültürel değişimleri tarafından etkilendiğini ve yerine göre yeniden şekillendiğini belirtmiştir. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere kültür kavramı üzerine farklı tanımlamalar olsa da genel anlamda bir topluluğun yaşayış biçimi diline yansır.

Dil öğretiminde kültürün gerekliliği ve önemi ile ilgili olarak Krasner (1999, s. 79) ise, bir dili öğrenenler için dilsel yetkinliğin o dilde başarılı olmak için yetersiz olduğu görüşündedir. Yine Brown (1994, s. 165) "Bir dil, bir kültürün parçasıdır ve kültür bir dilin parçasıdır; ikisi karmaşık bir şekilde iç içe geçmiştir, böylece kimse ikisini de dilin veya kültürün önemini kaybetmeden ayıramaz" şeklinde tanımlar ve Peck (1998, s. 1) "yabancı dil eğitimi, kültür çalışması olmadan, kusurlu ve eksik olacaktır" tanımı ile onu doğrular. Bu doğrultuda kültür ve dil ayrılmaz bir bütün olarak kabul edilmektedir ve yabancı dil öğrenirken, hedef kültür hakkında çok şey öğrenilmektedir. Krumm (1994, s. 118) ve Maden ve diğerleri (2017, s. 380) yabancı dilleri en geniş ve gerçek anlamda öğrenebilmek için, yabancı dil öğretiminin kültürlerarası bir öğrenme süreci olması gerektiğine, yabancı dil öğrenmenin, başka bir kültüre erişim aramak olduğuna vurgu yapmaktadır. Köşker son zamandaki çalışmalarda (2020, s. 246) görev temelli yaklaşım ile kültürlerarası dil öğretiminin işlevsel açıdan ele alınmasının daha da ağırlık kazandığından söz eder. La Fayette ise (1988, s. 47) kültürün önemine rağmen ders kitaplarındaki gelişigüzel ele alınışından dolayı, ihmal edildiğini vurgulamaktadır.

Yalınkılıç (2014, s. 5) bireyde eğitim öğretim açısından biliş, duyuş ve davranışa dayalı gelişmeler sağlayabilmek için gerekli bilginin yazıya dökülmüş haline gereksinimin olduğunu vurgular. Bu gereksinim ise Yalınkılıç'a göre ders kitapları ile karşılanmaya çalışılır. Yalınkılıç belli ilkeler doğrultusunda bireyin özelliklerine ve düzeyine uygun olarak hazırlanmış öğrenme ve öğretme materyallerinin önemine değinir. Şahin'e göre de (2008, s.133) ders kitapları "bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan basılı bir öğretim materyalidir". Bu şekilde tanımlanan ders kitapları, yabancı dil derslerinin de tasarımında önemli bir rol oynamaktadırlar (Acar,Tan ve Balcı 2017, s. 652; Maden ve Efe, 2020; s.99; Maden, Kula ve Çalışkan, 2017, s. 123-124; Öz, 2010, s. 16-17). Öyle ki Neuner' e göre (1994, s. 8) ders kitapları; müfredatı, öğrencileri ve öğretmeni birbirine bağlayan bir unsurdur. Ders kitapları ve öğretim materyalleri coğrafya, ekonomi, tarih, siyaset, din, sosyal kurumlar, edebiyat, sanat, müzik, sosyal değerler vb. hakkında birçok bilgi içerir. Sınıfa getirilen materyaller ve konu bağlamındaki ek malzemeler, araç-gereçler öğrencilerin hedef kültürün davranışlarını, düşünme ve yaşayış biçimlerini daha iyi anlamalarına ve hedef kültüre yönelik empati geliştirmelerine yardımcı olur. Neuner'e göre amaç yabancı dil öğrenenlerin hem öğrendikleri dilin kültürüne hem de kendi kültürlerine empati duygularını geliştirmek, öğrendiği yabancı dilin kullanıldığı ülkelerde kültürel boyutta çatışma olasılığını en aza indirgemek ve aynı zamanda farklı kültürlere yönelik ön yargıları kırmak, hoşgörüyü arttırmak ve hoşgörü içerisinde birlikte yaşayabilmeyi de sağlayabilmektir. Tomalin ve Stempleski (1993, s. 89) kültürel öğelerin ders ortamına aktarılmasının nedenleri arasında; öğrencilerin hedef kültürle ilgili genellemeleri nesnel gözle değerlendirmelerine ve ilgili kültüre dair bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olmayı göstermektedirler. Ancak kültürel ögelerin aktarımı yabancı dil dersinin hedefleri arasında yer almasına rağmen, ders kitaplarının bu anlamda yetersiz kaldığı da tartışma konusudur (Öz, 2010; Ökten ve Kavanoz, 2014 vd.) Bu görüşlerden yola çıkarak bu araştırma ilgisini yabancı dil olarak öğretilen Alman dilinin iki ders kitabına yöneltmiştir.

Bu çalışmada yabancı dil olarak Almanca' ya dair iki ders kitabında Cortazzi ve Jin'e ait (1999) kontrol listesi ve AOBM' nin kültür aktarımı kapsamındaki yönergeleri ışığında kaynak, hedef ve uluslararası kültüre dair bulgular incelenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın temel amacı, yabancı dil olarak Almanca öğretiminde tercih edilen yetişkinlere yönelik hazırlanmış olan iki kaynağın kültürel öğeler bakımından doküman analizi bakış açısıyla yer alan kültürel öğelerin incelenmesidir. Kaynak olarak bir üniversitenin hazırlık sınıflarında kullanılan Hueber yayınlarına ait ''Menschen A1'' ve ''Motive A1" seviyesindeki ders kitapları ele alınmıştır. Adı geçen kaynaklar Avrupa Ortak Başvuru Metni' nde (AOBM, 2001, s. 98) ayrıntılı olarak ele alınan kültürel ögelerin nasıl işlendiğini saptamak ve dil öğretiminde hangi boyutlarda katkı sağladığını tespit etmek amacıyla incelenmiştir. AOBM' de yer alan kültürel özellikler (ayrıca sıralama ve başlıklar için bkz.: Alan ve Duruhan 2020, s. 1) bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuş ve sırasıyla aşağıdaki üst başlıklarla ele alınmıştır: 1. Günlük yaşam, 2. Yaşam şartları, 3. Kişiler arası ilişkiler, 4. Değerler, inanışlar ve tutumlar, 5. Beden dili, 6. Sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler) ve 7. Törensel davranışlar.

Günlük yaşam kapsamında ilgili kültürde yaşayan kişilerin yeme-içme alışkanlıkları veya iş hayatı gibi günlük akışı ele alınırken, yaşam şartları başlığı altında bireylerin gerek maddi gerekse manevi yaşayış tarzlarına, örneğin barınma olanaklarına dair bilgiler verilir. Üçüncü başlık olan kişiler arası ilişkileri incelemek için ise aile yapılarına ve arkadaşlık ilişkilerine, cinsiyetler arası ilişkilere, işveren- çalışan veya öğretmen- öğrenci ilişkileri gibi sosyal ilişkilere ilişkin bilgiler sunulmaktadır. Yine bir kültüre büyük oranda şekil veren değerler

ve inanışlar başlığı altında sosyal sınıf, ulusal kimlik ve tarih gibi bilgilere yer verilmektedir. Sosyal adetler kapsamında ise yine günlük akış ele alınabilirken giyim kuşam alışkanlıkları veya yeme- içme biçimleri ele alınır. Doğum, ölüm ya da evlilik gibi konulara bakış açısı, kutlama biçimleri ile ilgili bilgiler de törensel davranışlar kapsamında sunulabilmektedir. Bahsi geçen tüm başlıkların birbiri ile iç içe geçmiş kültürel unsurlar olduğu ve bazı ögelerin birden fazla başlık altında sıralanabileceği unutulmamalıdır. Aynı zamanda bir toplumun kullandığı beden diline hâkim olmak, toplumun beden diline verdiği anlamları bilmek farklı bir dili öğrenen için hedef toplumda sosyal olarak var olmaya, anlamaya ve anlaşılmaya olanak sağlar (Köşker, 2020, s. 240). Bu yaklaşımlardan yola çıkarak çalışmada tespit edilen her kültürel unsur bütünü sağlayabilmek adına bir başlık altında ele alınmıştır.

Yöntem

Araştırmada Almancanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik ele alınan Hueber yayınlarına ait “Menschen A1” ve “Motive A1” seviyesindeki ders kitapları Türkiye’ deki hazırlık sınıflarında genç yetişkinlerin dil öğretiminde tercih edilen ders kitapları arasındadır. “Menschen A1” kitabının ilk baskısı 2012 yılında gerçekleştirilmiş olup günümüze kadar aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Goethe Enstitülerinin kurslarında da tercih edilen bu ders kitabı, iletişimsel yöntemlere dayalı hazırlanmış, kendi içinde seviyelere ayrılmıştır. “Motive A1” ders kitabı yine aynı yayınevine ait olup farklı yazarlar tarafından geliştirilen ve ilk kez 2015’ te kullanılmaya başlanan diğer kaynaktır.

Cortazzi ve Jin (1999, s. 198) ele alınacak olan konu bağlamında yabancı dil kitaplarındaki kültürel ögeleri üç alt başlık altında incelemeyi önermiştir. Bunlar kaynak, hedef ve uluslararası kültürel ögeler olarak sıralanmaktadır. Kaynak kültürden kasıt öğrenenlerin yerel, yani kendi içinde bulundukları kültürdür. Kimi çalışmalarda (Akbulut, 2013, s. 39; Güzel 2019, s.19; Öz, 2010, s. 28 vd.) kaynak kültür yerine öz kültür kullanılmışsa da burada Cortazzi ve Jin’in kavramları temel alınmıştır. Hedef kültür ise öğrenilen dilin konuşulduğu ülkelere ait kültürü temsil etmektedir. Uluslararası kültür ise çeşitli kültürlere ait ögeleri ifade etmektedir. Hazırlık sınıflarında ve Almanca öğretilen çeşitli kurumlarda kullanılan “Menschen” ve “Motive” ‘ ye ait A1 seviyesi ders kitaplarındaki kültürel öğeleri ele alırken Cortazzi ve Jin’in kültürel ögeleri daha önce de değinildiği gibi temel alınmış ve araştırma bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir. Adı geçen her iki kaynakta A1 seviyesindeki sınavlara, Avrupa Ortak Metinde yer alan konulara yönelik ve Alman dilinin öğretimi üzerine hazırlanmıştır. Bu çerçevede kültürel ögelerin konu bağlamı içerisinde nasıl ele alındıkları, öğrenci ve öğretim elemanına metin-resim bağlamı içerisinde nasıl işlendiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu doküman analizine dayalı yaklaşımla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- “Motive A1” ve “Menschen A I” ders kitaplarında hedef kültür ögelerine farklı bağlamlarda nasıl yer verilmiştir?
- “Motive A1” ve “Menschen A I” ders kitaplarında kaynak kültür ögelerine farklı bağlamlarda nasıl yer verilmiştir?
- “Motive A1” ve “Menschen A I” ders kitaplarında uluslararası kültür ögelerine farklı bağlamlarda nasıl yer verilmiştir?

Elde edilecek verilerden amaç, öğrenciye yabancı dil öğretilirken her iki kitapta kültürel içeriklerinin nasıl yansıtıldığını ortaya koymaktır. Nitel bir bakış açısına sahip olan bu

çalışmada sırasıyla araştırmaya sergilenen yaklaşım, sınırlılıklar, verilerin toplanması ve analizi açıklanacaktır.

Araştırma Deseni

Araştırmacıların betimlemelerine dayalı bir inceleme söz konusu olduğundan, bu çalışma nitel bakış açısıyla doküman analizi olarak ele alınmıştır. İç geçerliliği sağlamak için bulgular hakkında bir öğretim üyesi, bir Goethe enstitüsünde çalışan öğretmenden ve MEB'de öğretmen olarak görev yapan üç kişiden görüşler alınmış, bulgular üzerine tartışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 256). Dış geçerlilik için ise ele alınan durumun tipik özelliklerine yönelik anlatım tekniklerinden betimleyici teknik kullanılmış ve Alman dili öğretiminde kullanılan ders kitaplarına kaynak, hedef ve uluslararası kültürel bağlamında Avrupa Ortak Başvuru Metni' nde (AOBM, 2001) bahsi geçen öğelere dayalı kriterlerin uygulanabileceği varsayılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Veri Analizi

Araştırmanın ilk aşamasında ilgili alandaki literatür taranmış ve edinilen veriler ile çalışmanın kuramsal yapısı oluşturulmuştur. Buradan elde edilen veriler doğrultusunda ders kitapları içerisinde yer alan metin-resim bağlamı baz alınarak incelenmiş ve kültürel ögelerin ele alınış biçimleri analiz edilmiştir. Veriler dört aşamada analiz edilmiştir: Verilerin el ile kodlanması ve ardından kod, kategori ve temaların bulunmasını takiben düzenlenmesi ve bulguların tanımlanıp, yorumlanması ile sonuçlara ulaşılmıştır.

Sınırlılıklar

Tüm başlıkların "1. Günlük yaşam, 2. Yaşam şartları, 3. Kişiler arası ilişkiler, 4. Değerler, inanışlar ve tutumlar, 5. Beden dili, 6. Sosyal (toplumsal) adetler (gelenekler) ve 7. Törensel davranışlar" yer yer birbiri ile iç içe geçmiş kültürel unsurlardır. Ele alınacak bir öğenin hem 1.Günlük yaşam içerisinde hem de 2. Yaşam şartları içerisinde değerlendirilebileceği ve duruma göre ögelerin birden fazla başlık altında sıralanabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çalışmada tespit edilen her kültürel öğe komisyon ortak kararı ile bir başlık altında ele alınmış (bağlam ve izlenilen konu itibarıyla) ve tekrardan kaçınılmıştır.

Etik Konular

Araştırmada, fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edilmiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde "Motive A1" ve "Menschen A1" ders kitapları AOBM' nin kültürel başlıkları kapsamında kaynak, hedef ve uluslararası bağlamda incelenmiş ve sonuçlar kolay görülebilmesi açısından Alan ve Duruhan'ın (2020) araştırmalarında kullandıkları tablo içeriği araştırmaya uygun görülmüş ve burada da sıra değiştirilmeksizin tablo şeklinde sunulmuştur. Uluslararası kültür incelemesinde farklı kaynak kültürlerin nasıl işlendiğine

bakılmıştır. Her iki kitapta da bulunan kültürel ögelerin sayısı üst başlıkların altında sayfa numaraları ile tek tek sunulmuş ve nasıl ele alındıkları yorumlanmıştır.

"Motive A1" Ders Kitabında Yer Alan Kültürel Ögeler

Gerçekleştirilen incelemeler sonucunda ilk baskısı 2015 yılında gerçekleşmiş olan, 8 üniteden ve 68 sayfadan oluşan "Motive A1" ders kitabındaki kaynak kültüre, hedef kültüre ve uluslararası kültüre dair kültürel ögeler, AOBM 'nin kültürel konularının üst başlıkları bağlamında, aşağıdaki tablolarda sayısal dağılımı ile verilmiştir.

Tablo 1

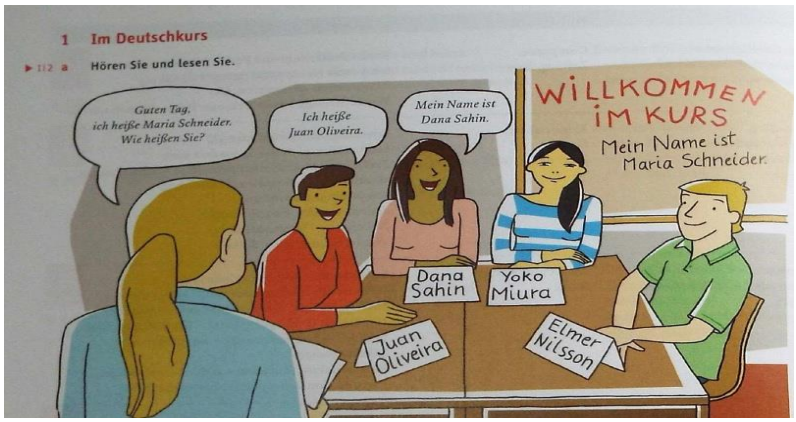
Motive A1 Kaynak Kültüre Dair Ögelerin Sayısal Dağılımı

Kültürel Öge	***Sayı***
Günlük Yaşam	*1*
Yaşam Şartları	*0*
Kişiler Arası İlişkiler	*0*
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar	*0*
Beden Dili	*0*
Sosyal adetler	*0*
Törensel Davranışlar	*0*

"Motive A1" ders kitabının kaynak kültür çerçevesinde değerlendirilmesi sonucu (Tablo 1) yalnızca günlük yaşama dair bir metne (s. 2) rastlanmış, bu metinde soy ismi Şahin olan bir karaktere yer verilmiştir. Makale içerisinde tek bir görselden yararlanılmış, çalışmanın kapsamını daha anlaşılır kılacağı düşüncesiyle tablolara ağırlık verilmiştir. Görsel 1'de farklı uluslardan dört kişi resmedilmiştir. Bu resimde örtük öğrenme olarak Alman dilinin farklı kişiler tarafından öğrenildiği ve tercih edildiği bilgisinin işlendiği söylenebilir.

Görsel 1

Kültürel etkileşim

Bu durum uluslararası kültür bakımından da ele alınabileceği gibi, kaynak kültürde sık kullanılan isimler bakış açısı ile değerler ya da yaşam şartları başlığı altında da değerlendirilebilir. Adı geçen ders kitabında kaynak kültüre dair herhangi başka bir ögeye rastlanmamıştır.

Tablo 2

Motive A1 Hedef Kültüre Dair Ögelerin Sayısal Dağılımı

Kültürel Öge	***Sayı***
Günlük Yaşam	*21*
Yaşam Şartları	*9*
Kişiler Arası İlişkiler	*6*
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar	*2*
Beden Dili	*2*
Sosyal adetler	*4*
Törensel Davranışlar	*1*

Hedef kültür bakımından (Tablo 2) Almanya' da günlük yaşama dair toplamda 21 ögeye (s. 8; s. 14; s. 21; s. 22; s. 26; s.29; s. 31; s.33; s. 34; s. 39; s. 42; s. 50; s.53; s. 54; s. 57; s. 58; s. 63; s. 67) rastlanmıştır.

Almanya' da kafe kültürüne s.8; s. 26 ve s. 50' de, hesap isteme- ödeme ve kafelerin çalışma saatleri konuları kapsamında değinilmiştir, s. 21 ve s. 26' da kafe kültürüne bağlı olarak tipik yemekler, fotoğrafları ve fiyatları ile birlikte ele alınmıştır. s. 14; s. 21 ve s. 54' te gündelik aktiviteler ve hobilere yine fotoğraflar ve dinleme metinleri ile yer verilmiştir. Almanya' da insanların günlük akışını anlatan iki ögeye, s. 29' da genç bir kızın hayatını ele alan bir metin ve s. 42' de iki arkadaş arasında geçen bir mail dizisi aracılığıyla rastlanmıştır. Meslekler ve bu mesleklerin görevleri hakkında s. 31, s. 32, s. 33, s. 34 ; s. 35 ve s. 53' te çeşitli metinler ve etkinlikler aracılığıyla bahsedilmiştir. Ayrıca s. 58' de Almanca konuşulan ülkelerde gezilecek yerlere fotoğrafları ile yer verilmiş, s. 34' te bireylerin hangi durumlarda duygularını hangi yüz ifadeleri ile yansıtabilecekleri örneklendirilmiştir. Son olarak s. 63' te trafik lambası gibi kurallardan bahsedilmekte, bu örnek değerler ve inanışlar başlığı altında tekrar ele alınmaktadır.

Alman kültüründe yaşam şartları ile ilgili ise 9 ögeye (s. 21; s. 23; s. 24; s. 25; s. 27, s. 45; s. 57; s. 59 ve s. 61) rastlanmıştır. Günlük yaşamda da ele alınan kafe ve bu kafelerin menüleri s. 25 ve s. 27' de ele alınmış olup, fiyatlarla ilgili bilgi vermektedir. S. 21' de bir ailenin haftada kaç kez restoranda yediğine ve ne yediğine değinilmiş olup, s. 24' te hangi gıdalara ulaşımın mevcut olduğundan bahsedilmiştir, bu da günlük yaşam ve yeme-içme kapsamında değerlendirilebilmektedir. S. 23' te bir mağazadaki mobilya fiyatlarından bahsedilmiş ve pahalı ve ucuz algısına dair bilgi verilmiştir. S. 57 'de tren bileti fiyatları ve hava şartları işlenmiş, s. 58 ve s. 61' de yurt dışında lüks bir tatil ve pahalı zevklere yer verilmiştir. Bununla beraber s. 45' te de çamaşır makinası bozulan ve parası olmadığı için yenisini alamayıp çamaşırlarını elinde yıkayan bir alman kadının hayatına değinilmiş ve yaşam şartlarının hem çok yüksek hem de düşük olabileceği vurgulanmıştır.

Kişilerarası ilişkilere değinen 6 ögenin birincisine s. 13' te yer verilmiş ve Alman bir kadının kendinden bahsettiği bir metinde, arkadaşlar arası bir ilişkiden örnek gösterilmiştir. s. 37' de bir kadının hayatı üzerinden anne -baba ile görüşme sıklığına ve aile ilişkisine değinilmiştir. S. 32' de bir çocuğun anne-baba ile ilişkisine değinilmiş ve kontrolcü ebeveynler ele alınmıştır, s. 61' de ise arkadaşların görüşme sıklığından bahsedilmiştir. S. 46' da ise işveren ve iş arkadaşların iletişim biçimi bir e-posta dizisi üzerinden yansıtılmıştır. Son olarak s. 58' de romantik ilişkilerden ve üç çiftin tanışma hikayesinden bahsedilmiş ve kişilerarası ilişkilere dair bilgiler verilmiştir.

Almanya' da değerler, inanışlar ve tutumlar ile ilgili ise 2 ögeye (s. 62 ve s. 63) rastlanmıştır. S. 62' de iş ahlakına değinilen bir bloktan ve çeşitli kullanıcıların yorumlarından faydalanılmış, s. 63' te ise günlük yaşam kapsamında da ele alınan kırmızı ışıkta durma gibi kurallara yer verilmiştir. Kullanılan beden dili ile ilgili bilgiye s. 3' te selamlaşmak üzere el sıkışan iki adamın resmi aracılığı ile ve s. 32'de insanların birtakım duyguları yaşarken kullandığı mimik ve jestleri görselleştiren resimler aracılığı ile yer verilmiştir. Sosyal ve toplumsal adetlerden 4 farklı resim ve metinde bahsedilmiş (s. 26; s. 39; s. 51; ve s. 64) bu doğrultuda s. 26' de bir emekli adamın düzenli gittiği bir kahvehaneden söz edilmiş, s. 54' te bir bilimsel araştırma üzerinden ülkede dövme yaptırma oranlarından ve dövmeye bakış açısından bahsedilmiş, s. 51' de hediyeleşme ve doğum günü davetiyesinden örnek verilmiş ve kaynak kültürde hiç mevcut olmayan bir örneğe yer verilmiş; son olarak s. 64' te dini ve milli bayramlar konu alınmış ve bu günlerin nasıl ve hangi adetlerle kutlandığından bahsedilmiş olup, bu örnek törensel davranışlar başlığı altında da tek örnek olarak ele alınmıştır. Giriş bölümünde kültürel unsurlar farklı başlıklar altında da ele alınabilmektedir ve bu çalışmada kültürel unsurları sınıflandırırken ögelerin sayısından çok içeriğine odaklanılmıştır. "Motive A1" ders kitabında Alman kültürüne dair toplamda 42 ögeye rastlanmıştır.

Ayrıca DACH- ülkeleri olarak bilinen ve Almanca konuşulan Almanya, Avusturya ve İsviçre kapsamında da, sırasıyla kafe ve restoran kültürü, gezilecek yerler ve günlük hayatta aktivitelere dair 3 ögeye (s. 26; s. 42; s. 53) rastlanmış, bunlar da günlük yaşam altında değerlendirilmiş ve toplamda hedef kültüre dair 45 ögeye ulaşılmıştır.

Tablo 3

"Motive A1" Uluslararası Kültüre Dair Ögelerin Sayısal Dağılımı

Kültürel Öge	***Sayı***
Günlük Yaşam	*6*
Yaşam Şartları	*1*
Kişiler Arası İlişkiler	*1*
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar	*0*
Beden Dili	*0*
Sosyal adetler	*0*
Törensel Davranışlar	*0*

Uluslararası kültür kapsamında (Tablo 3) günlük yaşama dair 8 farklı öge tespit edilmiştir (s. 2; s, 7; s. 8; s. 15; s. 18). S.2' de çeşitli ülkelerden gelen kişilere ve bu kişilerin isimlerine yer verilirken, s.7 ve s. 8' de çeşitli ülkelerin bayraklarına ve dünya haritasındaki

yerlerine, saat farklarına değinilmiş, s. 15 ve s. 18' de Brad Pitt ve Jack Nicholson gibi uluslararası ünlülere ve İtalya, Yunanistan, Türkiye vb. gibi tatil yerlerine değinilmiştir. Yine uluslararası kültür bağlamında yaşam şartlarından bir metinde bahsedilmiş ve aynı metinde uluslararası kültür bağlamında kişilerarası ilişkiler ile ilgili de bilgi verilmiştir (s. 19). Uluslararası kültüre dair Motive A1 ders kitabında herhangi başka bir öge bulunmamaktadır.

"Menschen A1" Ders Kitabında Yer Alan Kültürel Ögeler

İlk baskısı 2012 yılında yapılan, 24 üniteden ve 192 sayfadan oluşan Menschen A1 ders kitabındaki kaynak kültüre, hedef kültüre ve uluslararası kültüre dair kültürel ögeler, yine AOBM'nin kültürel konularının üst başlıkları bağlamında, aşağıdaki tablo 4,5 ve 6'da sayıları ile verilmiş ve incelenmiştir.

Tablo 4

Menschen A1 Kaynak Kültüre Dair Ögelerin Sayısal Dağılımı

Kültürel Öge	***Sayı***
Günlük Yaşam	*1*
Yaşam Şartları	*0*
Kişiler Arası İlişkiler	*0*
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar	*1*
Beden Dili	*0*
Sosyal adetler	*0*
Törensel Davranışlar	*1*

İncelemeler sonucunda kaynak kültüre dair Menschen A1 ders kitabında bir metinde Türk bayrağına (s. 12) rastlanmış ve bu öge değerler başlığı altında ele alınmıştır. S. 24' te ise Türkçe bir isim kullanılmış ve günlük yaşam başlığına dahil edilmiştir. Bir diğer metinde de Türk düğününden bahsedilmiş olup (s. 154), bu öge de törensel davranışlar başlığı altında değerlendirilmiştir. Toplamda kaynak kültüre ait 3 ögeye rastlanmıştır.

Tablo 5

"Menschen A1" Hedef Kültüre Dair Ögelerin Sayısal Dağılımı

Kültürel Öge	***Sayı***
Günlük Yaşam	*41*
Yaşam Şartları	*6*
Kişiler Arası İlişkiler	*15*
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar	*8*
Beden Dili	
Sosyal adetler	*1*
Törensel Davranışlar	*8*
	8

“Menschen A1” ders kitabı Alman kültürü bağlamında incelendiğinde günlük yaşama dair tablo 5’de verildiği gibi 36 farklı ögeye rastlanmaktadır (s. 15; s. 30; s. 32; s. 34; s. 44; s. 47; s. 49; s. 52; s. 54; s. 55; s. 56; s. 57; s. 63; s. 64; s. 70; s. 71; s. 72; s. 76; s. 78; s. 84; s. 87; s. 88; s. 89; s. 94; s. 104; s. 105; s. 112; s. 113; s. 119; s. 123; s. 127; s. 128; s. 136; s. 147; s. 159; s. 162). Bunlardan 23 ünde günlük akışta aktivite ve hobilere yer verilirken (s. 44; s. 47; s. 49; s. 63; s. 70-72; s. 78; s. 84; s. 87 – 89; s. 94; s. 104- 105; s. 112_113; s.123; s. 136; s. 147; s. 159; s. 162), s. 32 ve s. 34’ te gerçek mağaza broşürlerine, s. 52; s. 54-57’ de yeme – içme kültürüne dair bilgilere, restoran menülerine ve tipik yemeklere değinilmiş, s. 15 ve 119’da da özellikle meslekler vurgulanmıştır.

Yaşam şartlarından 6 farklı metinde (s. 28; s. 39; s. 81; s. 92; s. 114; s. 145) bahsedilirken, özellikle mağaza broşürlerine s. 28; s. 39 ve s. 145 ve bu sayede mobilya ve eşya fiyatları ya da gazete ilanları (s. 81 ve s. 114) aracılığı ile ev kiralarına vurgu yapılmış, s. 92 ‘de ise parası bir eşyanın tamirine yetmeyen bir kişiye değinilmiştir. Kişilerarası ilişkilere 15 farklı resim ve metinde (s. 16; s. 19; s. 21; s. 36; s. 38; s. 43; s. 51; s. 65; s. 78; s. 91; s. 93; s. 103; s. 120; s. 139; s. 169) değinilmiştir. Bunlardan 4’ ünde (s.16; s. 19; s. 43 ve s. 65) romantik ilişkilerden örneklere yer verilirken, dördünde ise (s.21; s. 51; s. 120 ve s. 169) aile ilişkilerine değinilmiştir. İş arkadaşları ve iş veren – çalışan ilişkisine üç metinde (s. 36; s.38 ve s. 91) yer verilmiştir. Salt arkadaş ilişkisi s. 93 ve s. 139’ da kişilerarası gidip gelen mail dizileri aracılığı ile işlenmiş ve s. 78’ de yol sormak üzere birbirini tanımayan insanların sohbetine yer verilmiş ve kibarlık vurgulanmış, s. 103’ te ise bir müşterinin şikâyet maili üzerine firmanın kibar yaklaşımına değinilmiştir. Alman kültürünün değerler, inanışlar ve tutumlarına dair 8 öge (s. 60; s. 97; s. 116; s. 117; s. 120; s. 141; s. 144; s. 175) tespit edilmiş olup, hedef dildeki beden diline 1 metinde el hareketlerinin anlamına (s. 94) değinilmiştir. Hedef kültürdeki sosyal adetler ve geleneklere dair 8 öge (s. 30; s. 94; s. 105; s. 124; s. 131; s. 137; s. 154; s. 156) ve törensel davranışları kapsayan 8 öge (s. 41; s. 67; s. 68; s. 100; s. 108; s. 132; s. 133, s. 177) bulunmaktadır. Alman kültürüne dair 79 ögeye rastlanırken kitapta DACH-ülkeleri kapsamında İsviçre ve Avusturya’dan 5 farklı metin ve resim tespit edilmiştir (s. 24; s. 73; s. 88; s. 121; s. 136). Almanca konuşulan ülkeler kapsamında s. 24’ te her üç ülkenin de haritadaki yerine ve başkentlerine, selamlaşma biçimlerine değinilmiş, s.73’ te Zürich’ te günlük hayatta toplu taşıma kullanımı, s. 88 ve s. 136’ da Bern’ de bir video ve bir metin ile günlük akışa dair bilgilere yer verilmiştir. S. 121’ de ise Avusturyalı bir ünlüden bahsedilmiş ve hedef kültüre dair günlük yaşamdan 5 ögeye rastlanarak, ögelerin sayısı 87 olarak belirlenmiştir.

Tablo 6

“Menschen A1” Uluslararası Kültüre Dair Ögelerin Sayısal Dağılımı

Kültürel Öge	***Sayı***
Günlük Yaşam	*4*
Yaşam Şartları	*0*
Kişiler Arası İlişkiler	*0*
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar	*5*
Beden Dili	*0*
Sosyal adetler	*2*
Törensel Davranışlar	*0*

Uluslararası kültüre dair adı geçen kitapta tablo 6'da yer aldığı gibi 11 farklı ögeye rastlanmıştır. Bunlardan 4' ü (s. 12; s. 69; s. 129; s. 144) çeşitli ülkelerden gelen kişiler, tatil destinasyonları ve mevsim sıcaklıkları gibi günlük yaşama dair bilgilerken, 5 farklı metin ve resimde (s. 12; s. 22; s. 25; s. 26; s. 141) ülke bayrakları ve konuşulan diller, yabancı aile üyeleri, Almanya'ya komşu ülkeler ve uluslararası ünlüler gibi uluslararası değerler, inanışlar ve tutumlara dair ögelerdir. İki farklı metinde (s.161; s. 167) ise sosyal adetler kapsamında uluslararası ülkelere dair tipik sosyal adetler ve o ülkeleri temsil eden turistik yerler tespit edilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Almanya'da üretilen Almanca ders kitaplarının farklı ülkelerde ders kitabı olarak kullanıldığı bir gerçektir. Goethe Enstitüsü dünyanın pek çok yerinde bu kitapları Almanca kurslarında kullanmaktadır. Bu araştırmada ''Motive A1'' ve ''Menschen A1'' ders kitapları kaynak, hedef ve uluslararası kültür öğelere ne derecede yer verildiği bakış açısıyla incelenmiştir. "Menschen A1" kitabının kapsam bölümünde öğrenciye DACH-ülkelerinin günlük yaşamından kesitler sunduğunu, bu kaynağın A1 sınavlarına hazırlık niteliği taşıdığını söyler. "Motive A1" önsözünde kendini yabancı dilde tanıtma, kendini ifade edebilmenin yabancı dil öğreniminde en önemli motivasyon unsuru olduğunu vurgular ve yine seviye tespit sınavlarına hazırlık niteliğinde kitabın genel çerçevesini açıklar.

Elde edilen verilere dayalı olarak kaynaklarla ilgili bulgular çeşitlilik göstermektedir. Örneğin "Menschen A1" kitabında uluslararası kültüre dair nispeten daha fazla yer verilmiş, özellikle Almanya' da bayramlar, yemek kültürleri gibi günlük yaşamla ilgili konulara değinildiği görülmüştür. Ayrıca Almanca konuşulan ülkeler olan Avusturya ve İsviçre' ye dair bilgi ve görsellere de yer verilmiştir. "Motive A1" ders kitabında kültürel ögelerin çeşitliliğine dikkat edilmişse de ayrıntılı bir kültür aktarımı yaklaşımının bulunmadığı, yüzeysel olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Kültüre dayalı unsurlara, bu unsurların üzerinde düşünme, çağrışım yapma, bilginin işlenmesi ve üzerinde konuşma yapabilecek etkinliklere sınırlı sayıda yer verilmiştir. "Motive A1" adlı ders kitabının kaynak kültüre tek bir ögeyle yer verdiği görülmüştür.

"Menschen A1" ders kitabında kültürel çeşitliliğin daha fazla olduğu ve hedef kültüre dair daha derinlemesine ve ayrıntılı bilginin mevcut olduğu söylenebilir. Ancak kaynak kültüre dair yalnızca iki ögeye rastlanmıştır. DACH ülkelerinin kültürüne dair ise bilgiler ve görseller mevcuttur. Hedef kültür anlamında görsel olarak ve metin olarak da zengin bir ders kitabı olduğu elde edilen verilere ve incelemelere dayanarak söylenebilir. Özellikle Almanya ve Alman kültürü öne çıkarırken, bu ülkedeki çok kültürlü yaşama da konu bağlamında değinilmiştir.

Bu kaynaklardaki kültürel ögelerin ele alınış biçimleri, konu bağlamları ve sunuluşları gelecekte hazırlanacak olan yerel ve uluslararası yabancı dil öğretimi kaynaklarına örnek olabileceği gibi kültürel çeşitliliği ve hedef kültürü resim-metin bağlamında işlerken var olan kaynakların yeniden düzenlenmesinde ve geliştirilmesine de fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Öncelikle, ileride yapılacak çalışmalarda yerel Almanca ders kitaplarında kültürel ögelerin miktarından çok; kültürel ögelerin derinlemesine sunulması ve kültürel farkındalığın arttırılması adına Erton'un (2017) ve Maden, Kula ve Çalışkan'ın (2017) da vurguladığı gibi drama ve oyunlarla uygulamalar gerçekleştirilebilir. Her ülkenin kültürel ögelerini içermek zor olsa da ticari ilişkiler, göç gibi etkileşimin daha fazla olduğu ülkelerin kültürel ögelerine ders kitaplarında konu bağlamında algısal ve örtük öğrenme süreciyle yer

vermek, hedef dilin öğrenilmesine daha çok katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın aynı zamanda farklı yabancı dil öğretimi kaynaklarındaki kültürel ögelerin başka kriterlerle incelenmesine ve böylelikle ders kitaplarında kültürün işlenmesine yönelik farklı bakış açılarının geliştirilebilmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Almanca ders kitapları hazırlanırken yazarların dil-kültür bağlamına yaklaşımları ele alınıp bu yaklaşımlarının kaynaklara ne ölçüde yansıdığı üzerine çalışmalar yapılabilir ve AOBM'nin önerdiği hedef kültürde örneğin iletişimin ayrılmaz bir bütünü olan beden diline dair metinlere de yer verilebilir. Son olarak göçlerle birlikte gelen farklı kökenli ama vatandaşlığını Alman dili konuşulan ülkelerden almış olan bireylerin kültürlerine yer vermek bugünkü globalleşmenin beraberinde getirdiği kültürel çeşitliliği ve zenginliği de ortaya koyacak, demokratikleşme sürecine ve birlikte yaşayabilme becerisine katkı sağlayacaktır. Almanca öğrenen bireyin ders kitabında kendine dair bir öğe bulması, onun motivasyonunu arttıracaktır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Çalışma katkı oranı %50 %50 dir.

Çatışma Beyanı

Yazarlar, araştırmanın potansiyel bir çıkar çatışması olarak yorumlanabilecek herhangi bir ticari veya finansal ilişki olmaksızın yürütüldüğünü beyan eder.

Kaynakça

Acar, K., Tan, E. ve Balcı, U. (2017). Turizm odaklı Almanca ders kitaplarının ülke bilgisi bağlamında analizi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(1), 651-672.

Akbulut, N. (2013). Yabancı kostüm içinde öz kültür: Thomas Mann, *Değişen Kafalar*. *Von Generation zu Generation: Germanistik. Festschrift für Kasım Eğit zum 65. Geburtstag,* 29-42.

Aksan, D. (1977). *Her Yönüyle Dil. Ana Çizgileriyle Dilbilimi I*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.

Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil.* TDK Yayınları: Ankara.

Alan, İ. N. Ve Duruhan, K. (2020). Türkiye'de sekizinci sınıflarda okutulmakta olan İngilizce ders kitabının kültürel aktarım öğeleri bakımından incelenmesi. Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4(2), 1-16.

Brown, H. D. (1994). *Principles of language learning and teaching.* Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall Regents.

Çarıkcı-Kula, T. (2023). *Almanca ders kitaplarındaki kültürel öğelerin öğrencilerin çokkültürlülük algılarına ve Almanca öğrenme motivasyonlarına etkileri.* [Doktora tezi], Trakya Üniversitesi ve Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüleri.

Cortazzi, M. & Jin, L. (1999). Cultural mirrors: Materials and methods in the EFL classroom. In E. Hinkel (Ed.), Culture in second language teaching and learning. Cambridge: Cambridge University Press, 196-219.

Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment.* – Companion volüme, Council of Europe Publishing, Strasbourg.

Duranti, A. (1997). *Linguistic Anthropology.* Cambridge: University Press.

Evans, S., Pude, A. & Specht, F. (2016). *Menschen.* Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch: A1. Hueber Verlag.

Göçer, A. (2012). Dil Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi,* 50-57.

Güvenç, B. (2002). *Kültürün Abc'si*. Istanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Güzel, T. (2019). *"Deutsch Macht Spaß" yabancı Dil Olarak Almanca kitaplarının "kültürlerarası yaklaşım" kapsamında İncelenmesi.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.] Marmara Üniversitesi.

Jiang, W. (2000). The relationship between culture and language, *ELT Journal*, 54 (4), 328-334.

Kaplan, M. (2006). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kongar, E. (2005). *Kültür Üzerine.* İstanbul: Remzi Kitapevi.

Köşker, G. ve Gülmez, G. (2018). The role of the teacher in building intercultural communication skills in foreign language teaching: Teachers' views with examples from France and Turkey. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 6(1),* 157-171.

Köşker, G. (2020). Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası iletişimin temel kavramları konusunda öğrenci görüşleri. *Anadolu Journal Of Educational Sciences International*, 10(1), 237-272.

Krasner, I. (1999). The role of culture in language teaching. *Dialog on Language Instruction*, 13(1-2), 79-88.

Krenn. W. & Puchta, H. (2015): *Motive*. Deutsch als Fremsprache. Kursbuch: A1. Hueber Verlag.

Krumm, H.J. (1994). Interkulturelles Lernen im Fremdsprachenunterricht. In: Bausch, Karl-Richard / Christ, Herbert / Krumm, Hans-Jürgen: *Interkulturelles Lernen im Fremdsprachenunterricht.* Arbeitspapiere der 14. Frühjahrskonferenz zur Erforschung des Fremdsprachenunterrichts. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 116-127.

La Fayette, R. (1987). *The Cultural Revolution in Foreign Languages: A Guide for Building the Modern Curriculum.* Lincolnwood, IL: National Textbook Company.

Maden Sakarya, S. ve Efe, M. (2020). Jugendjounal 1-2-3 A1. 1 Ve A1. 2 düzeyi Almanca Ders Kitapları'ndaki Kültürel Öğeler. *8. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi-Sosyal ve Eğitim Bilimleri 22-23 Ağustos 2020*, 95-114.

Maden Sakarya, S., Kula, T. ve Çalışkan, C. (2017). 'Schritt für Schritt Deutsch Ortaöğretim A1.1 Düzeyi Almanca Ders Kitabı''nın Kültür Bilgisi ve Kültürlerarasılık Bağlamında İncelenmesi ve Değerlendirilmesi. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik, 5(2),* 121-143.

Maden Sakarya, S., Maden, S. Ve Chasan, A. (2017). "Deutschkasten A1.2" ders kitabındaki kültürel öğelere ilşkin ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi. II. Uluslararası Çağdaş Eğitim Araştırmaları Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı. Muğla.

Neuner, G. (1994). Lehrwerkforschung – Lehrwerkkritik. In: Kast, Bernd / Neuner, Gerhard (Ed.): *Zur Analyse, Begutachtung und Entwicklung von Lehrwerken für den fremdsprachlichen Deutschunterricht. Berlin*. Langenscheidt, 8-22.

Ökten, Celile E. ve Kavanoz, S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimini hedefleyen ders kitaplarında kültür aktarımı. *Electronic Turkish Studies, 9(3)*, 845-862.

Öz, J. (2010). *Türkiye'de yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında kültürlerarası öğrenme*. (Yayın No. 297955) [Yüksek lisans tezi.] Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Selçuk, D. (2019). *Ortaöğretim Kurumlarında Okutulmakta Olan Almanca Ders Kitaplarında Kültürel ve Evrensel Değerler.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.] Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Peck, D. (1984). Teaching Culture: Beyond Language*. Volume III: Hispanic Minorities in the United States.* Yale: New Haven Teachers Institute, 1-9.

Şahin, A. (2008). İlköğretim birinci sınıf Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(3),* 133-146.

Tomalin, B. & Stempleski, S. (1993). *Cultural Awareness*. Oxford University Press: London.

Yalınkılıç, K. (2014). Bir öğretim aracı olarak ders kitabı. Ü., Hakan (Ed.), *Türkçe ders kitabı çözümlemeleri.* Ankara: Pegem Akademi, 3-19.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

People think, perceive, take action, express themselves, speak and communicate through language. From this perspective, it can be surmised that language and culture are dynamic systems that can develop and change. It can be said that technological developments can have a dynamism within the language itself, as well as among individuals (Göçer, 2012, p. 52; Köşker / Gülmez, 2018, p. 166; Öz, 2010, p.19; Selçuk, 2019, p.14). Foreign language teaching involves not only learning words and their equivalents in the foreign language, but also understanding the cultural context of the nations that speak the target language.

Although language teaching was translation-oriented towards the end of the 19th century, it is now accepted that foreign language and intercultural learning are inextricably linked. Defining the concept of culture in a rapidly globalizing and changing world is challenging, there are in different researches multiple definitions of this concept. Kongar (2005, p. 38) defines culture as all those human beings have created in addition to what nature or God have created. According to Kaplan (2006, p. 33), what distinguishes human beings from other animals is their dissatisfaction with what nature has given them; they change, uutilize, and transcend it. Everything, both material and spiritual, created for this purpose falls under the scope of culture. Krumm (1994, p. 118) emphasizes that in order to learn foreign languages in the broadest and most authentic sense, foreign language teaching should be an intercultural learning process, and that learning a foreign language entail seeking access to another culture. Köşker (2020, p. 246) mentions that recent studies highlight the increasing importance of a functional approach to intercultural language teaching. Tomalin and Stempleski (1993, p. 89) state that transferring cultural elements to the course environments help students objectively evaluate generalizations about the target culture and enhances their skills in gathering information about it. However, the adequacy of textbooks in transferring cultural elements remains debatable (Öz, 2010; Ökten & Kavanoz, 2014).

Based on this perspective, this study aims to examine the cultural elements in German textbooks that are preferred at universities and at the Goethe institute in Turkiye. The textbooks “Menschen A1” and “Motive A1” were analyzed and presented under the categories of Source, Target and International culture, following the culturel guidelines in the Common European Framework of Reference (CEFR, 2001). The distinctive features of CEFR form the foundation of this study and are briefly discussed as in Alan & Duruhan (2020) under the following headings: 1. Everyday life, 2. Rules, 3. Ideas, 4. Values, beliefs and attitudes, 5. Body language, 6. Social customs and 7. Rituals. As part of everyday life, daily habits are related to eating, drinking, and professions in the respective culture are discussed, as well as lifestyle-related information, such as living situations. Thirdly, regarding interpersonal relationships, the textbooks provide information about social relationships such as family structures, friendships, gender relations, and employer-employee or teacher-student dynamics. Furthermore, the values and beliefs that give a culture its distinctive character are shaped by factors like social class, identity, and history.

Method

This study is based on the researchers' observations and descriptions and has been interpreted from a qualitative perspective using the document analysis method. With this document analysis-based approach, answers were sought to the following questions:

● How are the target culture elements included in different contexts in the “Motive A1” and “Menschen A I” textbooks?

● How are the source culture elements included in different contexts in the “Motive A1” and “Menschen A I” textbooks?

● How are international cultural elements included in different contexts in the “Motive A1” and “Menschen A I” textbooks?

Based on the research questions, this study aims to reveal how the cultural content of the elements are reflected in both books while teaching the language to the student.

Findings

The findings revealed that the culture of the target language is more dominant than that of the source language in both textbooks. While international culture is represented by the number of elements included, the source culture is almost entirely absent in both books. It was observed that both textbooks were written according to the cultural themes of the CEFR, and the “Menschen A1” textbook provided more cultural diversity and deeper insights into the target culture. The “Menschen A1” textbook, in the scope section of the A1 book, states that it offers students insights into the daily life of DACH countries, positioning this as preparation for the A1 exams. The preface of "Motive A1" emphasizes that being able to introduce oneself in a foreign language and express oneself is key to language learning motivation, and the book is also presented as preparation for placement exams. Both textbooks are used as frameworks to teach the German language and introduce the culture of German-speaking countries through examples. Both textbooks include topics relevant to the target culture in their content, which overlaps with both internal and external cultural contexts.

International culture is addressed, with a focus on daily life in Germany. Additionally, information and visuals about DACH countries are also included. While cultural diversity is acknowledged in "Motive A1," it is presented somewhat superficially. Cultural elements are only briefly mentioned, with a limited number of activities that involve thinking about facts, making associations, and discussing them. On the other hand, "Menschen A1" includes more cultural diversity and provides more in-depth knowledge of the target culture. However, only two elements related to the source culture were found. There is information and visuals about DACH countries' culture. The textbook is rich in visuals and texts regarding the target culture, especially focusing on Germany, while also addressing the multicultural aspects of life in the country.

Conclusion and Discussion

The predominance of the target language culture is evident in the resources mentioned for teaching German as a foreign language. However, students who wish to use the language effectively should be able to compare it with their own culture and express their own cultural elements in a foreign language. The way cultural elements are addressed, their subject contexts, and their presentation in these resources can serve as examples for creating future local and international foreign language teaching materials. These resources will also contribute to the reorganization and development of existing materials, particularly when addressing cultural diversity and target culture in the context of picture-text.

Including various cultures in foreign language textbooks can enrich the variety of topics covered. Moreover, it is important to note that Germany has a diverse cultural landscape, with citizens of various origins contributing to the country's cultural mosaic. Reflecting this diversity in textbooks would foster tolerance and empathy for other cultures. Additionally, when teachers of German as a foreign language actively address the cultural dimension of the language, they make learning more engaging and help raise cultural awareness.

Contribution Rate of the Researchers

Contribution rate is 50% 50%.

Statement of Conflict of Interest

The authors declare that the research was conducted without any commercial or financial relationship that could be interpreted as a potential conflict of interest.